

ХУЛОСАИ

**комиссияи ташхиси Шӯрои диссертатсионии 6D.KOA-030 назди
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон оид ба диссертатсияи Ашурзода
Чамшеди Хуршед дар мавзӯи: «Ифротгароии динию сиёсӣ ва хусусиятҳои
муҳимми он дар раванди дигаргуншавии ҷомеа (дар мисоли Ҷумҳурии
Тоҷикистон)» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз
рӯйи ихтисоси 23.00.02 – ниҳодҳо, равандҳо ва технологияи сиёсӣ
(илмҳои сиёсӣ)**

Комиссияи ташхис дар ҳайати доктори илмҳои фалсафа, профессор Муминов А.И., доктори илмҳои сотсиологӣ, профессор, узви вобастаи АМИТ Шоисматуллоев Ш. ва доктори илмҳои таърих, профессор Собирова Қ.Д. диссертатсияи Ашурзода Чамшеди Хуршедро ташхис намуда, хулосаи зеринро пешниҳод намуд.

Муҳимияти омӯзиши мавзӯ. Пайдоиш ва мавҷудияти ифротгароии динию сиёсӣ дар ҳар як кишвар ба назар мерасад. Аммо дар кишварҳои пасошӯравӣ он хусусиятҳои хоси худро доро аст. Ифротгароии динию сиёсӣ ҳанӯз дар замони шӯравӣ ҳамчун воситаи муборизаи сиёсӣ идеологӣ дар муқобили Ҳукумати Шӯравӣ пайдо гардида буд. Аммо баъди пошхӯрии Иттиҳоди Шӯравӣ дар давлатҳои Осиеи Марказӣ ифротгароии динию сиёсӣ ба омили ноустуворкунандаи ҷомеа табдил ёфт. Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бошад дар зери таъсири ифротгароии динию сиёсӣ ҷанги шахрвандӣ ба вуқӯъ омад. Баъди ба имзо расидани Созишномаи умумии истиқрори сулҳ ва ризоияти миллии ҳарчанд ҷанги шахрвандӣ хотима ёфта бошад ҳам, мутаассифона зухуроти ифротгароии динию сиёсӣ на танҳо аз байн нарафт, балки мавҷудияти худро дар шароити навини давлатдорӣ низ нигоҳ дошт.

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон қишри аз ҳама зиёд осебпазир ҷавонон мебошанд. Маълум аст, ки тули солҳои зиёд аст, ки қисме аз ҷавонони мамлакат барои қору фаъолият ба Федератсияи Россия ба муҳоҷират сафар менамоянд ва айни замон таблиғӣ андешаҳои ифротӣ дар миёни муҳоҷирони тоҷик хеле хатарзо гардидааст. Мушоҳидаҳо нишон медиҳанд, ки аз ҳама бештар муҳоҷирон андешаҳои ифротгароёнро ҷонибдоранд. Гузашта аз ин, дар дохили мамлакат низ ҳизбу ҳаракатҳои ифротию тундгаро ҷонибдорони зиёд доранд, ки чунин ҳолат барои суботи сиёсии мамлакат хатарзо мебошад.

Бо дарназардошти чунин вазъият омӯзиши паҳлуҳои гуногуни ифротгароии динию сиёсӣ дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон хеле муҳим ба шумор рафта, муайян намудани сабабҳои пайдоиши он ва ба таври дуруст ба роҳ мондани мубориза бо ин падидаи номатлуб зарур аст.

Навоварии илмии таҳқиқот. Масъалаи ифротгароии динию сиёсӣ бори аввал дар илмҳои сиёсии ватанӣ ба таври маҷмӯӣ мавриди таҳқиқ қарор дода шуда, он ҳамчун таҳдид ба суботи сиёсии ҷомеа нишон дода шудааст. Бандҳои алоҳидаи навоварии илмии таҳқиқот дар ҳолатҳои зерин ифода меёбанд:

– моҳият ва хусусиятҳои муҳими ифротгароии динию сиёсӣ омӯхта шудаанд;

– сабабҳо ва омилҳои пайдоиши ифротгароии динию сиёсӣ мавриди омӯзиш қарор дода шуда, роҳу воситаҳои муқовимат бо он нишон дода шудаанд;

– хусусиятҳои муҳими сиёсишафии дин таҳлил гардида, нишонаҳои он ҳамчун омилҳои бавучудоварандаи ифротгароии динию сиёсӣ муайян карда шудааст;

– омилҳои гуногуни паҳншавии ифротгароии динию сиёсӣ дар миёни ҷавонон таҳлил гардидааст;

– пайдоиш ва ташаккули ифротгароии динию сиёсӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди омӯзиш қарор дода шудааст;

– мушкилот ва дурнамои муқовимат бо ифротгароии динию сиёсӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон нишон дода шудааст.

Аҳамияти амалии натиҷаҳои таҳқиқот дар он ифода меёбад, ки ҳулосоҳо ва натиҷаҳои асосии диссертатсия барои таҳқиқи минбаъдаи ифротгароии динию сиёсӣ заминаи илмию назариявӣ фароҳам меоварад. Инчунин натиҷаҳои таҳқиқот барои гузаронидани мониторинги вазъи ифротгароии динию сиёсии ҷомеа метавонад истифода бурда шавад. Маводи таҳқиқот барои ташаккули ҷаҳонбинии назариявии муҳаққиқони ҷавон ва онҳое, ки ба омӯзиши ифротгароии динию сиёсӣ машғул мегарданд, хеле аҳамиятнок мебошад.

Тавсияҳои амалии муаллиф ва ҳулосоҳои диссертатсия дар фаъолияти Кумитаи давлатии амнияти миллӣ, Вазорати корҳои дохилӣ, Кумитаи дин, танзими анъана ва ҷашну маросими назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи кор бо ҷавонон ва варзиши назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти мубориза бар зидди ифротгароӣ метавонанд истифода бурда шаванд.

Аҳамияти назариявии натиҷаҳои таҳқиқот: натиҷаҳои таҳқиқот метавонанд дар раванди таълим ба таври васеъ истифода бурда шаванд; омӯзгорони фанҳои сиёсатшиносӣ, амнияти миллӣ, диншиносӣ, сотсиология метавонанд рисолаи мазкурро ба донишҷӯён ҳамчун адабиёти иловагӣ барои мутолиа намудан тавсия кунанд; маводи

диссертатсия метавонад дар раванди таҳияи барномаҳои таълимӣ, васоити таълимӣ ва китобҳои дарсӣ низ истифода бурда шавад.

Натиҷаҳои асосии диссертатсия дар 5 мақолаи илмӣ ва 3 маърузаи унвончӯ инъикос ёфтаанд.

Интишороти натиҷаҳои асосии таҳқиқот:

1. Ашурзода Қ.Х. Ифротгароии динӣ: мафҳум, моҳият ва хусусиятҳои он // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. –2017. –№2/10. –С.286-290. ISSN 2413-5151
2. Ашурзода Қ.Х. Ифротгароии динию сиёсӣ ва хусусиятҳои муҳимми он // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. –2018. –№4. –С.288-293. ISSN 2413-5151
3. Ашурзода Қ.Х. Ифротгароии динию сиёсӣ: омилҳои пайдоиш ва роҳу воситаҳои мубориза // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. –2018. –№5. –С.313-317. ISSN 2413-5151
4. Ашурзода Қ.Х. Сиёсишавии дин ҳамчун омили пайдоиши ифротгароии динию сиёсӣ ва таъсири он ба амнияти миллии кишвар // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. –2019. –№6. –С.264-271. ISSN 2413-5151
5. Ашурзода Қ.Х., Исозода Т.И. Паҳншавии ғояҳои ифротгароии динию сиёсӣ дар миёни ҷавонон // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. –2020. –№1. –С.310-316. ISSN 2413-5151

Маърузаҳои илмӣ

6. Ашурзода Қ.Х. Ифротгароии динӣ дар Тоҷикистон: сабабҳои пайдоиш ва заминаҳои ташаккулёбӣ // Нақши институтҳои сиёсӣ дар ташаккулёбии ҷомеаи шаҳрвандӣ: маводи конференсияи ҷумҳуриявӣ илмӣ-назариявӣ (ш.Душанбе, 12 декабри соли 2018). –Душанбе, 2018. – С.256-266.
7. Ашурзода Қ.Х. Мафҳум ва моҳияти ифротгароии динию сиёсӣ // Таҳсилот ва илм дар асри XXI: тамоюлотҳои муосир ва дурнамои рушд: маводи конференсияи байналмилалӣ илмӣ амалӣ (ш.Душанбе, 26-29 октябри соли 2018). –Душанбе, 2018. –С.277-287.
8. Ашурзода Қ.Х. Ифротгароии динию сиёсӣ ҳамчун таҳдид ба амнияти миллии Тоҷикистон // Ҷаҳонишавӣ ва таҳдидҳои нави замони муосир: маводи мизги гирди ҷумҳуриявӣ илмӣ назариявӣ (ш.Душанбе, 5 декабри соли 2019). –Душанбе, 2019. – С.200-212.

Комиссияи таҳқиқ ба хулосае расид, ки диссертатсияи Ашурзода Ҷамшеди Хуршед дар мавзӯи: «Ифротгароии динию сиёсӣ ва хусусиятҳои муҳимми он дар раванди дигаргуншавии ҷомеа (дар мисоли Ҷумҳурии Тоҷикистон)» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ таҳқиқоти мукаммали мустақилона анҷомёфта ба шумор рафта, мазмуну мундариҷаи таҳқиқот, маводи дар диссертатсия истифодашуда, ҷанбаҳои назариявӣ методологии диссертатсия бо ихтисоси 23.00.02 – Ниҳодҳо,

равандҳо ва технологияи сиёсӣ мувофиқат менамоянд. Диссертатсия аз рӯи натиҷаҳои назариявӣ ва хулосаҳои илмӣ, тавсияҳои амалӣ ва сатҳу сифати таҳияи худ ба талаботи муқаррарнамудани Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ мебошад.

Бо дарназардошти гуфтаҳои боло комиссияи ташхис тавсия медиҳад:

1. Диссертатсияи Ашурзода Ҷамшеди Хуршед дар мавзӯи: «Ифротгароии динию сиёсӣ ва хусусиятҳои муҳимми он дар раванди дигаргуншавии ҷомеа (дар мисоли Ҷумҳурии Тоҷикистон)» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 23.00.02 – ниҳодҳо, равандҳо ва технологияи сиёсӣ барои қабул гардидан ҷиҳати ҳимояи он дар Шӯрои диссертатсионии 6D-КOA-030 назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон тавсия дода шавад.

2. Ба сифати муассисаи тақриздиҳанда Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С.Айнӣ пешниҳод мегардад.

3. Ба ҳайси муқарризони расмӣ нафарони зерин тавсия карда шаванд:
– Ҳайдаров Рустам Ҷурабоевич – доктори илмҳои фалсафа, муовини директори Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон;
– Саидзода Шухрат Шукур – номзади илмҳои сиёсӣ, дотсент, мудири кафедраи сиёсатшиносии Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон.

Раиси комиссия:

доктори илмҳои фалсафа, профессор Муминов А.И.

Аъзои комиссия:

Доктори илмҳои сотсиологӣ,
профессор, узви вобастаи АМИТ Шоисматуллоев Ш.

Доктори илмҳои таърих, профессор Собирова Қ.Д.